

مهدی عبداللّهی

دبیر‌گروه اقتصاد

براساس مصوبه‌اخیر مجمع تشخیص مصلحت‌نظام، علاوه‌بر مناطق آزاد و ویژه‌زона فعلی، هفت منطقه آزاد تجاری-صنعتی و ۱۳ منطقه ویژه اقتصادی در کشور ایجاد خواهد شد. در این میان این سوال مطرح می‌شود که با تاسیس مناطق آزاد قرار است در این مناطق چه تحولاتی رخ دهد و منافع آن برای مردم این مناطق چیست. بررسی اسناد بالادستی ایجاد مناطق آزاد در کشورمان و همچنین تجربیات جهانی نشان می‌دهد این مناطق با هدف تقویت تولید، توسعه صادرات، ایجاد اشتغال و جذب سرمایه‌گذاری خارجی و... تاسیس می‌شوند. حال که مجمع تشخیص مصلحت‌نظام ایجاد ۷ منطقه آزاد و ۱۳ منطقه ویژه اقتصادی را به تصویب رسانده، این سوال قابل طرح است که آیا اهداف مربوط به تاسیس مناطق قبلی نظیر رشد و توسعه اقتصادی، رشد صادرات، سرمایه‌گذاری، حضور فعال در بازارهای منطقه‌ای و جهانی، اشتغال جوانان و... تاکنون محقق شده‌اند که سیاست‌گذاران در پی تاسیس مناطق جدید هستند؟ لازم به ذکر است با توجه به اینکه آمار مستندی از عملکرد مناطق ویژه اقتصادی (SEZs) در کشور وجود ندارد و همچنین میزان معافیت... در این مناطق کمتر از مناطق آزاد تجاری (FTZ) است، در گزارش پیش‌رو عمدتاً به بررسی عملکرد هفت منطقه آزاد کشور پرداخته شده است. نتایج قابل تامل است، سهم مناطق آزاد از کل صادرات کشور حدود ۲ درصد است و واردات آن ۲/۵ برابر صادرات. همچنین ۵۰ درصد واردات مصرفی است و مجموع سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده در این مناطق طی دوره ۱۴ ساله حدود ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار و سهم مناطق آزاد از کل سرمایه‌گذاری خارجی حدود ۰/۵ درصد است. همچنین حدود ۵۰ درصد از منابع این مناطق از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و عوارض ورود کالاهای تجاری از مسیر منطقه به سرزمین اصلی و درآمد حاصل از فروش زمین و مستحقات است. اعطای غیرهفتمند معافیت‌ها و امتیازات، وابستگی منابع درآمدی مناطق اصلی به واردات، نبود زیرساخت‌های مناسب با اهداف موله، تعیین نامناسب وسعت و مکان یابی غیردقیق مناطق آزاد، عدم تمرکز بر وظایف تخصصی و رواج فعالیت‌های سوداگرانه در بخش‌های زمین و مسکن و... مواردی است که مناطق آزاد را از اهداف اولیه دور کرده است. افزایش شکاف طبقاتی، رواج سوداگری در بخش زمین، مسکن و خودرو، افزایش فرارهای مالیاتی، توسعه حاشیه‌شهرینی، افزایش قاچاق کالا و... نتایجی است که این مناطق به آن دست یافته‌اند. در مجموع گسترش تعداد مناطق آزاد بدون بازنگری در سیاست‌ها و بدون انتخاب مدل مطلوب اداره این مناطق از سوی سیاست‌گذار، جز شکست، نتیجه دیگری نخواهد داشت.

۱۱۱

اهداف خیالی با معافیت‌های عالی

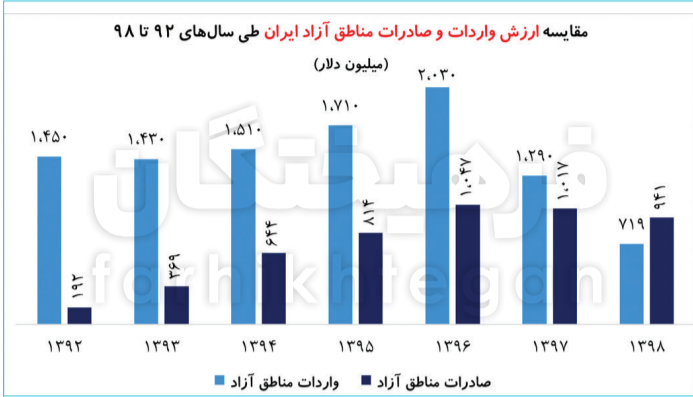
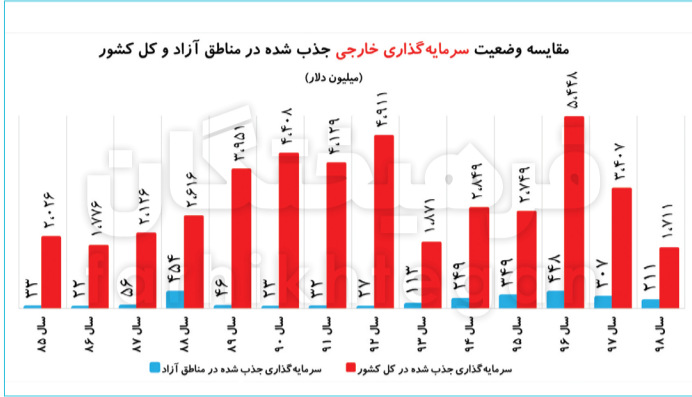
مناطق آزاد تجاری صنعتی در ایران، بعد از تکلیف قانون برنامه اول توسعه در سال ۱۳۶۹، رسماً از سال ۱۳۷۲ با تصویب قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی فعالیت خود را آغاز کردند. اهداف متنوعی از ایجاد این مناطق تصویر شده است که از میان آن می‌توان به مواردی نظیر تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی اشاره کرد. بدین منظور مشوق‌های مختلفی از قبیل معافیت‌های مالیاتی و گمرکی و همچنین تسهیلات و ضوابط خاص در حوزه‌های ثبت شرکت، واگذاری زمین، کار و اشتغال، تاسیس بانک و بیمه داخلی و خارجی، مبادله و ترنر ارز، راهنمایی و رانندگی، سرمایه‌گذاری، ورود اتباع بیگانه، واردات و صادرات، منطقه ویژه نظامی، اختیارات مدیران سازمان‌های مناطق آزاد... در نظر گرفته شد تا اهداف اصلی از ایجاد مناطق آزاد محقق شود.

ماده‌های قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی ایران هدف از تاسیس این مناطق را تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی می‌داند. تا قبل از مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مبنی بر تشکیل هفت منطقه آزاد و ۱۳ منطقه ویژه اقتصادی، ایران دارای هفت منطقه آزاد تجاری-صنعتی بوده که این مناطق شامل کیش، اروند، قشم، چابهار، ارس، انزلی و ماکو است.

با بررسی این تعاریف و تعاریف جهانی، می‌توان دریافت که مناطق آزاد از چارچوب و قواعدی کلی تبعیت می‌کنند؛ اغلب مناطق یک یا چند معافیت مالی و مقرراتی را در محدوده‌ای از سرزمین خود اعطا می‌کنند تا به هدف‌های خاصی برسند. این اهداف می‌تواند شامل جذب سرمایه‌گذاری خارجی، تولید و صادرات کالا و خدمات باشد که طبیعتاً با تحقق این اهداف، نتایجی نظیر توسعه منطقه‌ای، افزایش درآمدهای کشور، با افزایش اشتغال پدید خواهد آمد. در نهایت اینکه، نگاهی به تجربیات جهانی نشان می‌دهد جذب سرمایه‌گذاری و تولید و صادرات، از مهم‌ترین اهداف مناطق آزاد مخصوصاً در کشورهای درحال توسعه محسوب شده که بدون تحقق آنها، نمی‌توان منطقه‌ای را موفق دانست و با تحقق آنها، سایر اهداف نظیر اشتغال و توازن

مصوبه اخیر مجمع تشخیص چه بلایی سر اقتصاد ایران می‌آورد؟

دور زدن اقتصاد مقاومتی در مناطق آزاد

است. طبق آمارهای ارائه‌شده از سوی دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی کشور، (آخرین آمارهای رسمی مربوط به سال ۹۶ و ۹۷ است) از کل واردات مناطق آزاد، در سال ۱۳۹۶ که معادل دو میلیارد و ۲۷ میلیون دلار است، حدود ۶۰۱ میلیون دلار (نزدیک به ۳۰ درصد) مربوط به کالاهای مسافری بوده، ۴۷۰ میلیون دلار (معادل ۲۳ درصد) مربوط به وسایل نقلیه موتوری، ۶۴۳ میلیون دلار (معادل ۳۱/۷ درصد) مربوط به مواد اولیه و ابعدهای تولیدی و ۳۱۳ میلیون دلار (معادل ۱۵/۴ درصد) مربوط به مصرف‌در منطقه بوده است. در سال ۱۳۹۷ نیز از مجموع واردات یک میلیارد و ۲۸۸ میلیون دلاری این مناطق ۳۲۵ میلیون دلار (حدود ۲۵ درصد) مربوط به ارقام مسافری، ۵۳ میلیون دلار (حدود ۴/۱ درصد) مربوط به وسایل نقلیه موتوری، ۶۷۵ میلیون دلار (معادل ۵۲/۴ درصد) مربوط به مواد اولیه و ابعدهای تولیدی و ۲۲۵ میلیون دلار (معادل ۱۸/۲ درصد) نیز مربوط به مصارف منطقه بوده است. در مجموع آمارهای تفکیکی نشان می‌دهد طی سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به ترتیب ۳۰ و ۵۰ درصد ارقام وارد شده به محدوده مناطق آزاد مرتبط با مناطق آزاد و مابقی برای ارقام نهایی جهت فروش و مصرف در منطقه بوده است. اما ترکیب ۵۰ درصدی ارقام مربوط به تولید در این مناطق در حالی است که نگاهی به ترکیب ارقام وارداتی نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۹ از واردات ۲۸ میلیارد و ۲۷۳ میلیون دلاری کشور، ۱۴/۷ درصد آن مربوط به ارقام سرمایه‌های، ۱۳/۴ درصد مربوط به ارقام مصرفی و نزدیک به ۲/۲ درصد نیز جزء ارقام واسطه‌ای است.

رسالت مناطق آزاد تولید بی‌فایده زمین؟

همان‌طور که گفته شد، مناطق آزاد ایران سرزمین کتمان آمارهاست. در گزارش حاضر با استناد به داده‌های بودجه‌های سعی شده فعالیت درآمدی مناطق آزاد تحلیل شود. طبق لایحه بودجه ۱۴۰۰ که رقم بودجه مناطق آزاد در سال جاری ۸ هزار و ۱۲ میلیارد تومان خواهد بود که حدود هزار و ۴۶۴ میلیارد تومان از آن مربوط به بخش درآمد‌ها، ۹۱۸ میلیارد تومان مربوط به واگذاری‌های سرمایه‌ای، ۴ هزار و ۶۱۲ میلیارد تومان مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی و ۹۸۴ میلیارد تومان نیز مربوط به عوارض ورود کالاهای تجاری از مسیر منطقه به سرزمین اصلی بوده است. در مجموع از بودجه ۸ هزار و ۱۲ میلیارد تومانی این مناطق، ۲۰/۵ درصد آن از بخش درآمدها حاصل می‌شود که در ادامه به کیفیت و کمیت آنها اشاره می‌شود. معادل ۱/۵ درصد مربوط به واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای است که شامل فروش زمین، ساختمان و تاسیسات و سایر دارایی‌ها مانند سهام است. ۵۷/۶ درصد مربوط به واگذاری دارایی‌های مالی است که منابع مالی این بخش معمولاً از طریق صندوق توسعه ملی، فروش اوراق مشارکت، اخذ وام‌های داخلی و خارجی تامین شده و مترادف استقراض است. همچنین ۱۲/۳ درصد از منابع بودجه‌ای مناطق آزاد مربوط به عوارض ورود کالاهای تجاری از مسیر مناطق به سرزمین اصلی است.

تحلیل ارزشیایی قابلیت تحقق منابع و مصارف سازمان‌های مناطق آزاد، نیازمند اطلاع از جزئیات هریک از ارقام منابع و مصارف بودجه سازمان‌های مناطق آزاد است که متأسفانه در لایحه بودجه ارائه نشده است. اما همین اطلاعات محدود نیز نشان می‌دهد نزدیک به ۵۰ درصد از جزئیات ارقام سمت منابع شامل بخش‌هایی از درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و عوارض ورود کالاهای تجاری از مسیر منطقه به سرزمین اصلی، درآمد حاصل از فروش زمین و مستحقات و همچنین درآمد حاصل از عوارض ورود کالا است. همان‌طور که اصلاح‌جزء مأموریت‌های اصلی تاسیس و ایجاد مناطق آزاد در ماده ۱۰، قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی نبوده و نیست. همچنین براساس اطلاعاتی که در جدول آمده، بررسی جزئیات عملکردی ردیف‌های درآمدی کل سازمان‌های منطقه آزاد در سال ۱۳۹۶ (آخرین گزارش مستند) نیز نشان می‌دهد از مجموع ۷۹۰ میلیارد تومان ردیف‌های درآمدی این

منطقه‌ای شکل خواهد گرفت؛ در غیر این صورت، ایجاد توسعه‌نسی از محل واردات و خرده‌فروشی ارقام خارجی (کالای همراه مسافر) به منظور ایجاد اشتغال و جذب گردشگران داخلی، در تضاد با مناطق آزاد موفق جهانی است، زیرا آثار سوء آن از قبیل کوچک کردن بازار تولیدات ملی و واردات بی‌رویه، گریبانگیر اقتصاد ملی خواهد شد.

سهم ۵ درصدی از سرمایه‌گذاری خارجی

بررسی شاخص‌های عملکردی مناطق آزاد در حوزه اهداف تعیین شده قانونی، می‌تواند چشم‌انداز روشنی از میزان موفقیت مناطق را نمایش دهد. مطالعه مناطق آزاد جهان نشان می‌دهد هدف اغلب دولت‌ها از ایجاد این مناطق، توسعه سرمایه‌گذاری است؛ البته این مساله قابل توجه است که در اسناد مربوط به مناطق آزاد و ویژه در کشورهای دیگر، منظور از سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاری خارجی بوده و شاخص اصلی بررسی عملکرد این مناطق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) است. در ایران نیز سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان هدف اصلی سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شده که این مساله‌رامی‌توان از قانون و مقررات تسهیل ورود و خروج سرمایه خارجی و تردد سرمایه‌گذاران خارجی در مناطق آزاد برداشت کرد.

برای درک بهتر عملکرد مناطق آزاد ایران در جذب سرمایه‌گذاری خارجی (FDI) میزان سرمایه‌گذاری جذب‌شده در مناطق آزاد از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ (آخرین آمار رسمی) با یکدیگر مقایسه شده است. طبق آنچه که در نمودار نیز آمده، رقم سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده توسط مناطق آزاد کشورمان ۲۳/۲ میلیون دلار در سال ۱۳۸۵ به ۲۱۱ میلیون دلار در سال ۱۳۹۸ رسیده است. طبق این آمارها، مجموع سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده در مناطق آزاد ایران طی دوره ۱۴ ساله ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ حدود ۲ میلیارد و ۳۷۰ میلیون دلار بوده است. طی این مدت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشورمان (مجموع سرزمین اصلی و مناطق آزاد) نیز از ۲ میلیارد و ۲۶ میلیون دلار در سال ۱۳۸۵ به یک میلیارد و ۷۱۱ میلیون دلار در سال ۱۳۹۸ رسیده است. طبق آمارها، مجموع سرمایه‌گذاری جذب‌شده کشور طی این ۱۴ سال حدود ۴۳ میلیارد و ۹۷۸ میلیون دلار است که با احتساب ۲ میلیارد و ۳۷۰ میلیون سرمایه‌گذاری جذب‌شده در مناطق آزاد، سهم این مناطق از کل سرمایه‌گذاری جذب‌شده در کشورمان طی این مدت ۵/۴ درصد بوده است. نکته قابل تامل دیگر، عدم توازن در جذب سرمایه‌گذاری خارجی توسط مناطق است. برای مثال در سال ۱۳۸۸ که کل سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده توسط مناطق آزاد ایران حدود ۴۵۴ میلیون دلار بوده، بیش از ۹۷ درصد (معادل ۴۴۳ میلیون دلار) آن توسط دو منطقه آزاد کیش و چابهار جذب‌شده است.

جذب سالانه ۵ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری داخلی

در خصوص عملکرد مناطق آزاد، مورد بعدی، میزان جذب سرمایه‌گذاری داخلی در مناطق آزاد است. براساس آنچه در جدول آمده، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ حجم سرمایه‌گذاری داخلی جذب‌شده در این مناطق از حدود ۵۸۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۸۵ به ۱۰ هزار و ۷۵۹ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۸ رسیده است. در مجموع طی دوره ۱۴ ساله ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۸ حدود ۷۱ هزار و ۷۰۵ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری داخلی در این مناطق جذب‌شده است که میانگین آن به‌طور سالانه حدود ۵ هزار و ۱۲۲ میلیارد تومان خواهد بود. گرچه رقم میانگین سالانه حدود ۵ هزار میلیارد تومان رقم چندانی ناچیزی هم نیست، اما مساله این است که مشخص نیست این میزان سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد غالباً در کدام یک از بخش‌های تجاری، خدماتی، زیرساختی یا صنعتی انجام شده است.

سهم ۲ درصدی در صادرات

پس از جذب سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی)، صادرات کالا دومین شاخصی است که می‌تواند عملکرد مناطق آزاد را به خوبی مورد ارزیابی قرار دهد. براساس آمارهای ارائه شده از سوی دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد، حجم صادرات از مناطق آزاد کشور به خارج از ایران در سال ۱۳۹۲ حدود ۱۹۲ میلیون دلار بوده که این رقم تا سال ۱۳۹۶

مناطق ۳۸۰ درصد مربوط به ردیف‌های عوارض ورود و خروج کالا و مسافر، ۲۸ درصد مربوط به صدور مجوزها، نزدیک به ۱۴ درصد مربوط به خدمات شهری، ۶/۸ درصد مربوط به درآمد عمومی واحدهای خاص، ۴/۱ درصد مربوط به سایر درآمدها، ۴ درصد مربوط به اجاره، ۲/۴ درصد مربوط به خدمات بندری و فرودگاهی و یک درصد هم مربوط به خدمات انبارداری و خدمات شهری) و اجاره در منابع درآمدی مناطق نشان می‌دهد فعالیت مناطق آزاد ایران عمدتاً در بورس بازاری زمین و مسکن و خدمات شهری خلاصه شده و رسالت اولیه آنها رو به فراموشی است.

تجربه متفاوت ترکیه در تاسیس مناطق آزاد

۱۵ ژوئن سال ۱۹۸۵ بود که وزارت اقتصاد ترکیه با هدف توسعه سرمایه‌گذاری و تولید صادرات محور، اقدام به تاسیس مناطق آزاد در خاک این کشور کرد. قانون مناطق آزاد ترکیه، هدف از تاسیس و فعالیت این مناطق را افزایش سرمایه‌گذاری و تولید صادرات محور، سرعت بخشیدن به ورود تکنولوژی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به ترکیه، هدایت فعالیت‌های اقتصادی به سمت صادرات، توسعه تجارت بین‌المللی و بهبود عملکرد ترکیه در سطح تجارت جهانی ذکر کرده است. براساس اطلاعات سایت وزارت اقتصاد ترکیه، در حال حاضر ۱۸ منطقه آزاد فعال در این کشور وجود دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد با توجه به موقعیت ژئواستراتژیک ترکیه، مکان‌یابی مناطق آزاد در این کشور بسیار خوب انجام شده است. اغلب این مناطق در مجاورت بنادر مهم ترکیه ایجاد شده‌اند و از طریق دریای مدیترانه، دریای اژه و دریای سیاه به بازارهای صادراتی مهم دسترسی دارند. در حال حاضر، شرکت‌های فعال در این مناطق در طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها عم از سرمایه‌گذاری در فناوری‌های بالا (پیشرفته)، تولیدات چرمی، تجهیزات انبارداری و ذخیره‌سازی مشغول به کار هستند؛ اما مهم‌ترین فعالیت مورد تأکید دولت ترکیه، گسترش تولید صادرات محور است که آن را با ارائه مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی برجسته پیگیری می‌کند. از جمله معافیت‌های مالیاتی ارائه‌شده از سوی مناطق آزاد ترکیه می‌توان به معافیت از مالیات بر درآمد شرکت‌ها برای شرکت‌های تولیدی اشاره کرد.

بر اساس آمارهای اقتصادی این مناطق نیز، طبق آمارهای وبسایت وزارت اقتصاد ترکیه، در سال ۲۰۱۶ رقم کل تجارت خارجی مناطق آزاد ترکیه حدود ۱۹ میلیارد دلار بوده که این رقم در سال ۲۰۱۷ به ۲۰/۴ میلیارد دلار، در سال ۲۰۱۸ به ۲۰/۹ میلیارد دلار، در سال ۲۰۱۹ به ۱۹/۶ میلیارد دلار و در نهایت در سال ۲۰۲۰ نیز با رشد ۱۲/۲ درصدی به ۲۲ میلیارد و ۵۸۰ میلیون دلار رسیده است.

از تجارت ۲۲ میلیارد دلاری مناطق آزاد ترکیه در سال ۲۰۲۰ حدود ۹/۶ میلیارد دلار آن مربوط به واردات مناطق از داخل و خارج سرزمین و نزدیک به ۱۲/۵ میلیارد دلار نیز مربوط به صادرات مناطق آزاد به داخل و خارج از سرزمین بوده است. اما مقایسه حجم صادرات و واردات مناطق آزاد ترکیه با کل صادرات این کشور در سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد برخلاف مناطق آزاد کشورمان، تراز تجاری مناطق آزاد ترکیه مثبت بوده و سهم این مناطق از کل صادرات ترکیه نیز رقم قابل توجهی است، به طوری که از واردات ۲۱۹ میلیارد و ۵۱۴ میلیون دلاری ترکیه در سال گذشته سهم مناطق آزاد ۴/۴ درصد از صادرات ۱۶۹ میلیارد و ۵۲۰ میلیون دلاری ترکیه سهم مناطق آزاد ۷/۳ درصد است.

براساس آمارهای ارائه‌شده از سوی وزارت بازرگانی ترکیه، از حدود نزدیک به ۱۲ میلیارد دلار صادرات مناطق آزاد ترکیه، ۹۳/۲ درصد مربوط به صادرات بخش صنعت، ۶/۶ درصد مربوط به بخش کشاورزی و ۲ درصد نیز مربوط به بخش معادن است. اما در بخش واردات نیز از مجموع حدود ۹/۶ میلیارد دلار واردات، ۹۰ درصد آن مربوط به واردات بخش صنعتی، ۹/۳ درصد مربوط به واردات بخش کشاورزی و ۰/۷ درصد نیز مربوط به واردات بخش معادن است.

علاوه بر تراز مثبت تجاری و ترکیب تولید محور واردات این مناطق و همچنین اعطای معافیت‌ها به شرط تولید صادرات محور، فعالیت مناطق آزاد ترکیه کاملاً تخصصی است به طوری که برخلاف عدم ترسیم چشم‌انداز و همچنین عدم ترسیم نقش و عملکرد اقتصادی و صنعتی و خدماتی در مناطق آزاد ایران، در مناطق آزاد ترکیه هر منطقه مشغول فعالیت در حوزه‌هایی همانند صنایع پزشکی و صنایع سنگین، صنایع هوافضا و صنایع دفاعی و قطعات یدکی خودرو، پلاستیک، نساجی، الکترونیک، گردشگری، صنایع پوشاک، پی‌وی‌سی، فرش، لوازم خانگی، پردازش و تولید پیشرفته چرم است.

وضعیت صادرات مناطق آزاد کشور طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ - ارقام به میلیون دلار		صادرات مناطق آزاد		سال	
سال	صادرات کالا و خدمات تولیدی	صادرات مجدد	مجموع	سهم مناطق آزاد از کل صادرات مجدد (درصد)	سهم مناطق آزاد از کل صادرات کشور
۹۲	۱۴۱	۵۱	۱۹۲	۰.۳	۰.۵
۹۳	۳۴۱	۲۸	۳۶۹	۰.۷	۰.۷
۹۴	۲۶۱	۳۸۳	۶۴۴	۰.۶	۱.۵
۹۵	۳۴۹	۴۶۵	۸۱۴	۰.۸	۱.۹
۹۶	۴۸۴	۵۶۳	۱۰۰۴۷	۱	۲.۲
۹۷	۴۹۰	۵۲۷	۱۰۰۱۷	۱.۱	۲.۳
۹۸	۴۸۰	۴۶۱	۹۴۱	۱.۲	۲.۳

جزئیات عملکردی ردیف‌های درآمدی کل سازمان‌های مناطق آزاد در سال ۱۳۹۶		عنوان	
رقم درآمدی (میلیارد تومان)	سهم از کل (درصد)	عنوان	اجاره
۳۷	۴.۷	اجاره	
۱۱۰	۱۳.۹	خدمات شهری	
۲۲۷	۲۸.۷	صدور مجوزها	
۱۹	۲.۴	خدمات بندری و فرودگاهی	
۳۰.۲	۳.۸,۲	عوارض ورود و خروج کالا و مسافر	
۸	۱	خدمات انبارداری و لجستیک	
۵۴	۶.۸	درآمد عمومی واحدهای خاص	
۳۳	۴.۲	سایر درآمدها	
۷۹۰	۱۰۰	کل درآمدها	

رقم سرمایه‌گذاری داخلی جذب‌شده در مناطق آزاد کشور طی ۱۴ سال		سرمایه‌گذاری داخلی (میلیارد تومان)	
سال	سرمایه‌گذاری داخلی (میلیارد تومان)	سال	سرمایه‌گذاری داخلی (میلیارد تومان)
۱۳۹۸	۱۰,۷۵۹	۱۳۹۸	۶,۸۹۳
۱۳۹۷	۶,۸۹۳	۱۳۹۶	۵,۰۰۲
۱۳۹۵	۵,۸۹۹	۱۳۹۴	۸,۳۷۸
۱۳۹۳	۱۵,۷۲۳	۱۳۹۲	۶,۱۱۵
۱۳۹۱	۳,۰۳۴	۱۳۹۰	۳,۴۸۱
۱۳۸۹	۱,۷۷۲	۱۳۸۸	۱,۰۸۸
۱۳۸۷	۲,۰۹۲	۱۳۸۶	۸۸۲
۱۳۸۵	۵۸۷	مجموع	۷۱,۷۰۵
میانگین سالانه	۵,۱۲۲	میانگین سالانه	۵,۱۲۲